

Rapport

Datum: 15 januari 2007

Rapportnummer: 2007/004

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het regionale politiekorps Hollands Midden:

hem in de nacht van 17 op 18 september 2004 heeft geboeid tijdens de overbrenging naar het bureau;

heeft geweigerd om tijdens de inverzekeringstelling een aangifte op te nemen.

Voorts klaagt verzoeker erover dat de klachtencommissie van de politie Hollands Midden geen getuigen heeft gehoord.

Ten slotte klaagt verzoeker erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden zijn klacht over het niet volledig inzenden van het dossier naar het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk heeft verklaard.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker was op 17 september 2004 uit eten geweest met zijn gezin. Daarna is hij nog wat gaan drinken met twee kennissen. Toen ze door de stad liepen, werd verzoeker aangereden door een fietser. Hierop ontstond een handgemeen. Een van de fietsers, die in totaal met zijn drieën waren, heeft de politie gewaarschuwd en verzoeker werd vervolgens aangehouden en overgebracht naar het politiebureau.

2. Uit het proces-verbaal van aanhouding, dat is opgemaakt op 18 september 2004 door politieambtenaren T. en E., blijkt onder meer het volgende. De politie kreeg een melding dat er een man door drie personen werd belaagd in het centrum van Leiden. Toen de politie ter plaatse kwam, vertelde een van de jongens die op de fiets was, dat hij door verzoeker en zijn twee kennissen in elkaar was geslagen. Verzoeker en een van zijn kennissen werden staande gehouden, de derde persoon fietste weg. De politie kon niet achter deze persoon aan gaan, omdat er palen in het wegdek stonden. De aangever wees verzoeker en de jongen die wegfietste als de daders aan. Verzoeker is vervolgens aangehouden, en zijn vriend is als getuige gehoord. Verzoeker werd overgebracht naar het politiebureau.

3. Verzoeker werd op 18 september 2004 rond 9.00 uur voor de eerste maal verhoord door de politie. Volgens verzoeker kwam hij zijn kennissen tegen in het café en hebben ze samen wat gedronken. Verzoeker verklaarde voorts dat hij aardig wat had gedronken en aangeschoten was, maar nog wel wist wat hij deed. Ze liepen over de rijbaan toen verzoeker van achteren werd aangereden. Verzoeker viel hierdoor en er lag een fiets bovenop hem. Er stond een jongen voor hem die begon te slaan en te schoppen.

Verzoeker heeft de jongen toen een duw gegeven, waardoor deze viel. Volgens verzoeker was er geen sprake van een worsteling.

Om 14.00 uur werd hij nogmaals verhoord. Er werd hem gevraagd hoe goed hij de mannen kende die bij het voorval van de avond ervoor aanwezig waren. Volgens verzoeker kende hij geen gegevens van deze mannen. De politie probeerde via verzoeker en verzoekers' mobiele telefoon gegevens te achterhalen van de kennissen van verzoeker.

4. Op 18 september 2004, om kwart voor drie 's nachts heeft K., een van de jongens die op de fiets waren, aangifte gedaan tegen verzoeker van openlijke geweldpleging dan wel mishandeling. K. verklaarde dat hij belde met zijn fietsbel om verzoeker en zijn kennissen te waarschuwen, maar dat ze niet opzij gingen. Toen hij remde en bijna stilstond, gaf verzoeker hem een duw en K. viel hierdoor om. K. zag dat een van zijn vrienden door een van de kennissen van verzoeker geslagen werd. Vervolgens werd verzoeker boos, zei dat zijn kleding kapot was en sloeg en schopte K. meerdere malen. De vriend van verzoeker die even daarvoor de vriend van K. had geslagen, sloeg en schopte K. ook, aldus K. De andere vriend van verzoeker had volgens K. niks gedaan, maar wel alles gezien.

K.'s fiets was kapot na het voorval. Hij heeft de politie gebeld toen hij zich kon bevrijden uit de greep van een van de vrienden van verzoeker.

5. L., een van de kennissen van verzoeker, legde zoals gezegd rond kwart over twee in de nacht van 17 op 18 september 2004 op straat een verklaring af. L. verklaarde onder meer dat hij, verzoeker en de andere man op straat liepen toen er een fietser tussen hen door wilde fietsen. Verzoeker werd door deze jongen geraakt en de jongen op de fiets viel vervolgens met zijn fiets op verzoeker. Er vond vervolgens wat duw- en trekwerk plaats tussen verzoeker en de jongen, maar geen echte mishandeling, aldus L.

6. Op 19 september 2004 heeft verzoeker aangifte gedaan van mishandeling door K. Hij verklaarde onder meer dat K. hem probeerde te slaan en te schoppen, maar dat hij de klappen kon afweren. Nadat de politie was gekomen, mochten de fietsers hun verhaal doen, maar hij niet, aldus verzoeker. Hij werd geboeid meegenomen naar het politiebureau.

Op 20 september 2004 heeft verzoeker op het politiebureau melding gemaakt van het feit dat hij aangifte wilde doen, maar dat dit niet direct is opgenomen.

7. Op 22 september 2004 diende de advocaat van verzoeker een klacht in bij het regionale politiekorps Hollands Midden.

8. Onder meer in zijn brief van 30 september 2004 wijst de advocaat van verzoeker erop dat de politie niet alle getuigen heeft gehoord in de zaak van verzoeker. Hij geeft de gegevens van de kennis van verzoeker, S., die niet door de politie is gehoord. In zijn brief van 14 oktober 2004 geeft de advocaat van verzoeker voorts aan dat S. meerdere malen

aan het politiebureau is geweest om een verklaring af te leggen, maar dat zijn verklaring niet is opgenomen. Ook L. zou tevergeefs naar het politiebureau zijn gegaan om zijn verklaring af te leggen, aldus de advocaat van verzoeker in zijn brief van 15 oktober 2004 aan de politie.

9. Per e-mailbericht van 20 juli 2006 deelt het regionale politiekorps Hollands Midden mee dat de strafzaak tegen verzoeker is geseponneerd door het Openbaar Ministerie, vanwege medeschuld van de benadeelde.

I. Ten aanzien van het boeien van verzoeker

Bevindingen

1. Op 15 november 2005 heeft een beleidsmedewerker van de politie Hollands Midden de korpschef geadviseerd over de klacht van verzoeker. De beleidsmedewerker schrijft dat verzoeker is geboeid vanwege het feit dat hij behoorlijk wat alcohol had gedronken, onstabiel was in zijn bewegingen en opgewonden en opgefokt gedrag vertoonde. Gelet op de veiligheid van de politieambtenaren is besloten verzoeker te boeien toen hij overgebracht moest worden naar het politiebureau, aldus de beleidsmedewerker. Volgens de beleidsmedewerker was het gebruik van handboeien in dit geval gerechtvaardigd.

De korpschef nam dit advies over in zijn oordeel van 1 december 2004 en voegde hieraan toe dat verzoeker tevens is geboeid voor zijn eigen veiligheid.

2. Tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman heeft een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman aan het regionale politiekorps Hollands Midden gevraagd om een gewelds openbaar rapportage, vanwege het gebruik van de handboeien. Nergens was vastgelegd dat de betrokken politieambtenaren verzoeker hebben geboeid toen hij overgebracht werd naar het politiebureau. Wel hebben de betrokken politieambtenaren T. en E. verklaard dat er binnen het politiekorps eerst een ander computersysteem was, waardoor meldingen als handboeigebruik wel werden opgenomen in het Bedrijfsprocessensysteem (BPS), maar dat dit niet te zien was op het moment dat hiervan een uitdraai werd gemaakt. Dit systeem is inmiddels aangepast.

3. In zijn brief van 12 januari 2005 schrijft de advocaat van verzoeker dat verzoeker zich niet agressief of weerbarstig heeft gedragen richting de politie. Getuige L. heeft eveneens tegenover de advocaat van verzoeker verklaard dat verzoeker zich rustig heeft opgesteld, aldus de advocaat van verzoeker.

4. Op 16 februari 2005 stuurde de advocaat van verzoeker een schriftelijke verklaring van de kennissen van verzoeker, L. en S., aan de politie. L. schrijft onder meer in deze verklaring dat verzoeker rustig was toen de politie ter plaatse kwam, en dat hij ineens in de boeien werd geslagen.

5. Uit het verslag van de hoorzitting van de politie van 11 maart 2005, komt naar voren dat verzoeker verklaarde dat hij zich rustig hield toen de politie ter plaatse kwam. Hij heeft zittend op een hekje commentaar gegeven op het incident, maar zich hierbij niet provocerend opgesteld richting de politie, zo verklaarde verzoeker.

Politieambtenaar T. heeft bij de hoorzitting verklaard dat verzoeker een tegenstribbelende indruk maakte toen zij hem meedeelde dat hij was aangehouden. Hij had gedronken, was erg druk, wilde niet luisteren en kwam dicht tegen haar aan staan. Zij heeft ter plaatse met de melder gesproken en op basis daarvan kwamen zij en haar collega tot de conclusie dat verzoeker verdachte was bij het incident. Ook fietste een van de kennissen van verzoeker weg op het moment dat de politie ter plaatse kwam, aldus T. Volgens T. is verzoeker geboeid, omdat hij onrustig was en zich vervelend gedroeg.

6. De klachtencommissie adviseert de korpsbeheerder de klacht op dit punt niet gegrond te verklaren. De lezingen van verzoeker en betrokken politieambtenaar T. wat betreft het gedrag van verzoeker komen niet overeen, aldus de commissie. Nu vast staat dat verzoeker alcohol had gedronken die avond en hij werd verdacht van openlijke geweldpleging danwel mishandeling, was dit volgens de commissie voldoende reden om hem voor zijn eigen veiligheid en die van politieambtenaar T. handboeien aan te leggen.

De korpsbeheerder neemt het advies van de commissie over in zijn oordeel van 1 september 2005.

7. In zijn standpunt naar aanleiding van het onderzoek door de Nationale ombudsman, deelt de korpsbeheerder mee dat hij de klacht op dit onderdeel niet gegrond acht. Volgens de korpsbeheerder was er voldoende reden om voor de veiligheid van verzoeker en die van betrokken politieambtenaar T. de handboeien aan te brengen bij verzoeker, nu hij naar het oordeel van T. tegenstribbelde, druk was, niet wilde luisteren en onder invloed van alcohol was. Bovendien konden de betrokken politieambtenaren concluderen dat er sprake was geweest van enig geweld, nu de aangever had verklaard dat hij door verzoeker was geslagen en getuige L. had verklaard dat er sprake was van duw- en trekwerk.

8. In zijn reactie van 8 juni 2006 op het standpunt van de korpsbeheerder schrijft de advocaat van verzoeker dat niet alleen verzoeker, maar ook de getuigen L. en S. aangeven dat verzoeker zich niet heeft verzet tegen de politie. Ook ontkent verzoeker dat hij veel had gedronken die avond. De politie had verzoeker dan ook niet mogen boeien, aldus de advocaat van verzoeker.

9. Betrokken politieambtenaar T. verklaarde tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman dat verzoeker niet wilde meewerken aan zijn aanhouding. Hij was niet agressief tegenover de politie, maar uit zijn woorden bleek dat hij niet wilde meewerken, aldus T. Ook reageerde hij volgens T. verbaal heftig en wilde hij niet meelopen en niet luisteren naar wat de betrokken politieambtenaren tegen hem zeiden.

Volgens T. was verzoeker niet vast ter been en rook hij naar alcohol. Omdat hij niet wilde meewerken aan zijn aanhouding en de politie geen idee had hoe verzoeker, gezien zijn recalcitrante gedrag, zou reageren als hij ongeboeid zou worden overgebracht, hebben de betrokken politieambtenaren hem geboeid, aldus T. Op de stelling van verzoeker dat hij tijdens de aanwezigheid van de politie rustig was, verklaarde T. dat verzoeker een andere voorstelling heeft van de situatie dan zij.

Voorts verklaarde T. dat de politie nadat zij ter plaatse was gekomen, niet het idee had dat er sprake was van een situatie waaraan beide partijen schuld hadden. De politie had immers een melding gekregen van een slachtoffer. De drie fietsers zeiden dat verzoeker en de man die was weggefietsd, hadden geslagen. De andere vriend van verzoeker werd door de melders niet aangewezen als dader. Omdat er drie mensen wezen naar verzoeker en zijn kennissen als de daders, waarvan er een was weggefietsd, hebben de politieambtenaren verzoeker aangehouden, aldus T.

10. Betrokken politieambtenaar E. verklaarde tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman dat verzoeker niet wilde vertellen wat er was gebeurd, maar direct denigrerende opmerkingen maakte richting E. Verzoeker bleef denigrerende opmerkingen maken volgens E., E. merkte dat verzoeker had gedronken en bovendien wilde verzoeker tijdens het gesprek met E. weglopen, waarna E. hem erop heeft gewezen dat verzoeker mee moest naar het politiebureau wanneer hij niet zou meewerken. Volgens E. is verzoeker vervolgens geboeid, vanwege het feit dat hij de hele tijd opmerkingen maakte, wegliep tijdens het gesprek, absoluut niet wilde meewerken en had gedronken. Voor zijn eigen veiligheid en voor die van verzoeker, heeft E. verzoeker geboeid, aldus E.

Beoordeling

11.1. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd. Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen worden gemaakt op het recht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie Achtergrond, onder 5.). Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt (zie Achtergrond, onder 5.). Ook in artikel 8 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 6.).

11.2. De eerste vraag die beantwoord dient te worden is of aan verzoeker rechtens zijn vrijheid is ontnomen. Uit het proces-verbaal van aanhouding en de verklaringen van de betrokken politieambtenaren komt naar voren dat de politie een melding binnenkreeg van belaging/mishandeling. Toen de politie ter plaatse kwam, bleek dat het slachtoffer wees

richting verzoeker en een van verzoekers kennissen als daders. Bovendien was de kennis van verzoeker die door het slachtoffer werd aangewezen, weggefietsd op het moment dat de politie ter plaatse kwam. De politieambtenaren waren van mening dat ze op grond van deze feiten ervan konden uitgaan dat verzoeker de dader was in deze situatie en hielden hem aan.

11.3. Mishandeling is strafbaar gesteld in artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond onder 2.).

11.4. Artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat iemand als verdachte van het plegen van een strafbaar feit kan worden aangemerkt indien er een redelijk vermoeden van schuld bestaat (zie Achtergrond, onder 1.).

12. Nu de aangever richting verzoeker en de weggefietsde kennis van verzoeker wees en de andere kennis van verzoeker verklaarde dat er sprake was van een worsteling tussen verzoeker en de aangever, acht de Nationale ombudsman het niet onredelijk dat de politie verzoeker aanmerkte als verdachte en hem heeft aangehouden. Om te kunnen achterhalen wat er precies gebeurd was, was het noodzakelijk om nader onderzoek te doen en verzoeker te verhoren. De Nationale ombudsman acht het begrijpelijk dat de politie dit niet op straat kon doen en dat de politie verzoeker dan ook heeft aangehouden en hem heeft meegenomen naar het politiebureau. Volgens de Nationale ombudsman mocht de politie er op het moment dat zij ter plaatse waren, van uitgaan dat er sprake was van een redelijk vermoeden van schuld van verzoeker en waren de politieambtenaren T. en E. bevoegd om verzoeker aan te houden.

13. Op grond van artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar mag de politie een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer aan zijn handen boeien, indien concrete feiten en/of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen, met het oog op vluchtgevaar, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de betrokken politieambtenaar of van derden. Deze feiten kunnen slechts gelegen zijn in de persoon die is aangehouden, of in de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden. De politieambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen (zie Achtergrond, onder 4.).

Het standaard aanleggen van de handboeien tijdens het vervoer van een verdachte naar het politiebureau is dus niet in overeenstemming met artikel 22 van de Ambtsinstructie.

14. Politieambtenaar T. heeft tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat ze niet wisten hoe verzoeker zou reageren wanneer hij ongeboeid zou worden overgebracht naar het politiebureau. Nu verzoeker werd verdacht

van een geweldsmisdrijf - mishandeling - , hij zich volgens de politieambtenaren T. en E. recalcitrant gedroeg en bovendien volgens zijn eigen verklaring die hij op het politiebureau heeft afgelegd en volgens T. en E. redelijk wat alcohol had gedronken, konden de politieambtenaren in redelijkheid oordelen dat hun veiligheid tijdens het vervoer in het geding was en mitsdien is er volgens de Nationale ombudsman geen sprake geweest van een ongeoorloofde inbreuk op het recht van onaantastbaarheid van het menselijk lichaam door verzoeker geboeid over te brengen naar het politiebureau.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

II. Ten aanzien van het niet opnemen van een aangifte tijdens de inverzekeringstelling

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er voorts over dat de politie tijdens zijn inverzekeringstelling heeft geweigerd zijn aangifte op te nemen.

2. Op 18 september 2004 verklaarde verzoeker onder meer (zie ook hiervoor, onder Algemeen 3.) dat hij werd aangereden door een fietser, waarna de fietser driftig voor hem stond en begon te slaan en te schoppen.

3.1. Verzoeker werd op 18 september 2004 om 14.00 uur in verzekering gesteld. Uit de verklaringen die hij heeft afgelegd tijdens zijn inverzekeringstelling, komt niet naar voren dat hij aangifte wilde doen van mishandeling. Op 19 september 2004 heeft verzoeker aangifte gedaan van mishandeling door K. (zie ook onder Algemeen 6.) In het proces-verbaal van aangifte komt niet naar voren dat verzoeker tijdens zijn inverzekeringstelling meerdere malen heeft geprobeerd aangifte te doen.

3.2. Uit de stukken die in het dossier zijn gevoegd, komt naar voren dat verzoeker op 19 september 2004 om 11.45 uur in vrijheid is gesteld en dat zijn aangifte om 12.30 uur is opgenomen.

3.3. Op 20 september 2004 kwam verzoeker aan het politiebureau met de melding dat hij tijdens zijn inverzekeringstelling reeds meerdere malen had geprobeerd om aangifte te doen, maar dat deze aangifte toen niet werd opgenomen. De betrokken politieambtenaren hebben hem op 20 september 2004 meegedeeld dat hij een klacht kon indienen bij de politie over het niet opnemen van zijn aangifte.

4. De advocaat van verzoeker schrijft in zijn brief van 26 september 2004 aan de politie dat alleen de melders de kans kregen om hun verhaal te doen tegenover de politie, en verzoeker niet. Bovendien werd verzoeker niet in de gelegenheid gesteld om aangifte te doen van mishandeling, ondanks dat zijn advocaat de politie daarop had gewezen tijdens de inverzekeringstelling van verzoeker. Direct na zijn invrijheidsstelling is de aangifte van

verzoeker opgenomen.

5. In het advies van de klachtencommissie van 9 augustus 2005 geeft de commissie aan dat er volgens de politie prioriteit is gegeven om de inverzekeringstelling van verzoeker zo kort mogelijk te laten duren. Direct na zijn invrijheidsstelling is de aangifte van verzoeker opgenomen. Volgens de commissie is de politie krachtens artikel 163 van het Wetboek van Strafvordering (Sv) (zie Achtergrond, onder 1.) verplicht om een aangifte op te nemen. De aangifte van verzoeker is opgenomen. Dat dit uit efficiency-overwegingen pas na de invrijheidsstelling van verzoeker is gebeurd, is volgens de commissie niet in strijd met artikel 163 Sv. De commissie adviseert de korpsbeheerder dan ook de klacht op dit punt niet gegrond te verklaren. In zijn oordeel van 16 september 2005 neemt de korpsbeheerder het advies van de commissie over.

6. In zijn standpunt van 8 februari 2006 naar aanleiding van het onderzoek door de Nationale ombudsman herhaalt de korpsbeheerder zijn oordeel van 16 september 2005 en schrijft hij voorts dat de tijd die in het kader van een inverzekeringstelling beschikbaar is, besteed dient te worden aan het onderzoek naar het vermoedelijk gepleegde strafbare feit, zoals bijvoorbeeld het verhoor van de verdachte. Voorkomen moet worden dat een verdachte langer dan noodzakelijk van zijn vrijheid wordt beroofd, aldus de korpsbeheerder. De politie heeft in dit geval dan ook juist gehandeld, volgens de korpsbeheerder, door de tijd dat verzoeker was opgehouden voor verhoor en in verzekering was gesteld, te besteden aan het opsporingsonderzoek en niet aan verzoekers aangifte.

7. In zijn brief van 8 juni 2006 schrijft de advocaat van verzoeker dat het juist voor het opsporingsonderzoek van belang was om de tegenaangifte van verzoeker op te nemen. De advocaat van verzoeker vindt het schrikbarend om te lezen dat de politie gedurende de tijd dat verzoeker in verzekering was gesteld, niet de gelegenheid had om de tegenaangifte van verzoeker op te nemen. Volgens de advocaat van verzoeker heeft de politie zich niet onafhankelijk opgesteld, en is uitgegaan van de schuld van de oorspronkelijke aangever. Wanneer de aangifte van verzoeker eerder zou zijn opgenomen, was volgens de advocaat duidelijk geworden dat voortzetting van de vrijheidsbeneming ten onrechte was, omdat niet verzoeker, maar de wederpartij de "agressor" was.

8. Betrokken politieambtenaar E. heeft verklaard dat verzoeker niets wilde vertellen over het voorval van die avond, maar niet wilde meewerken aan zijn aanhouding. Voorts heeft betrokken politieambtenaar G. verklaard dat hij zich niet kan herinneren dat verzoeker aangifte wilde doen toen hij werd verhoord. Volgens G. wordt over het algemeen een tegenaangifte opgenomen nadat een verdachte in vrijheid is gesteld. Dit komt volgens G. omdat er vaak eerder geen tijd is om een tegenaangifte op te nemen van een verdachte. De politie heeft de tijd van de inverzekeringstelling namelijk nodig om onderzoek te doen.

Beoordeling

9. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten.

10. Op grond van artikel 163 Sv zijn opsporingsambtenaren in beginsel verplicht om een aangifte van een strafbaar feit op te nemen (zie Achtergrond, onder 1.). Deze plicht tot het opnemen van de aangifte staat los van de vraag of aan die aangifte verder vervolgd zal worden gegeven. Twijfel bij de betrokken opsporingsambtenaar over de vraag of al dan niet sprake is van een strafbaar feit mag er niet aan in de weg staan, dat hij gevolg geeft aan zijn wettelijke plicht tot het opnemen van een aangifte. Een uitzondering op het voorgaande kan alleen worden aangenomen in het geval dat al op voorhand, zonder enig verder onderzoek en zonder de minste twijfel, kan worden vastgesteld dat de gedraging of gebeurtenis die ter kennis van de politie wordt gebracht niet is te kwalificeren als een strafbaar feit.

11.1. Uit de processen-verbaal van verhoor is niet gebleken dat verzoeker tijdens zijn inverzekeringstelling aangifte wilde doen van mishandeling. Dit is ook niet naar voren gekomen in de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. Wel heeft de advocaat van verzoeker diverse malen naar voren gebracht dat verzoeker direct na zijn aanhouding zou hebben aangegeven dat hij aangifte wilde doen van het feit dat hij slachtoffer was geworden van een aanrijding en van bedreiging.

11.2. Hoewel niet onomstotelijk is komen vast te staan dat verzoeker direct na zijn aanhouding aangaf tegenaangifte te willen doen, gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat hij dit op enig moment tijdens zijn inverzekeringstelling kenbaar heeft gemaakt, nu er immers direct na zijn invrijheidsstelling een aangifte van verzoeker is opgenomen. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat verzoeker zijn wens om aangifte te doen dus heeft geuit op het moment dat hij als verdachte was aangehouden en werd opgehouden voor verhoor. Hiermee is sprake van een andere situatie dan die waarin iemand zich met de bedoeling om aangifte te doen, tot de politie wendt.

Dit is van belang omdat de periode dat een verdachte mag worden opgehouden voor verhoor of in verzekering mag worden gesteld, krachtens de bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering, is beperkt in tijd. De tijd die in dit kader beschikbaar is, dient dan ook besteed te worden aan het onderzoek naar het vermoedelijk gepleegde strafbare feit, waaronder bijvoorbeeld het verhoor van de verdachte, zodat snel duidelijk wordt of voortzetting van de vrijheidsbeneming noodzakelijk is. Voorkomen moet immers worden dat een verdachte langer van zijn vrijheid wordt beroofd dan gerechtvaardigd is. Om die reden is het dan ook juist dat de politie de tijd dat verzoeker was opgehouden voor verhoor en vervolgens in verzekering was gesteld, niet heeft besteed aan het opnemen van verzoekers aangifte, maar aan het opsporingsonderzoek in de zaak waarin verzoeker verdachte was.

12. Nu verzoekers' aangifte vervolgens direct na zijn invrijheidsstelling is opgenomen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie niet heeft gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

13. De Nationale ombudsman acht het van belang in dit kader verder nog op te merken dat voor zover verzoeker erover klaagt dat de politie een eenzijdig beeld heeft gekregen van het voorval doordat zijn aangifte niet op tijd is opgenomen, verzoeker als verdachte is verhoord en tijdens zijn verhoren heeft kunnen aangeven wat er volgens hem was gebeurd. Hierdoor heeft de politie kennis kunnen nemen van beide visies over het voorval.

III. Ten aanzien van het niet horen van getuigen door de klachtencommissie

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat de klachtencommissie van de politie Hollands Midden geen getuigen heeft gehoord in het kader van de behandeling van zijn klacht.

2. In zijn brief van 26 september 2005 aan de Nationale ombudsman schrijft de advocaat van verzoeker dat de getuigen van het voorval zich hebben gemeld op het politiebureau, maar zij niet zijn achterhaald door de politie of de klachtencommissie om een verklaring af te leggen. Tevens schrijft de advocaat dat de getuigen op het politiebureau zijn geweest, daar te woord zijn gestaan en dat verzoeker hun verklaringen heeft ingebracht en aan de klachtencommissie heeft overhandigd. Volgens de advocaat van verzoeker blijkt nergens uit dat de klachtencommissie iets met deze verklaringen heeft gedaan.

3. Getuige L. heeft op 18 september 2004 's nachts een verklaring afgelegd. Volgens politieambtenaar T. heeft zij hem verteld dat hij zijn verklaring de volgende dag kon komen ondertekenen aan het politiebureau. Dit heeft T. zowel tegenover de klachtencommissie als tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman verklaard.

4. In diverse brieven aan de politie schrijft de advocaat van verzoeker dat L. ontkent dat T. hem heeft gevraagd zijn verklaring te ondertekenen op het politiebureau en dat het proces-verbaal van de verklaring die hij in de nacht van 17 op 18 september 2004 heeft afgelegd bovendien niet strookt met hetgeen hij heeft gezegd.

Tevens schrijft de advocaat van verzoeker dat S. zich zowel telefonisch als in persoon bij de politie heeft gemeld om een verklaring af te leggen, maar dat hij hierbij niet in de gelegenheid is gesteld om zijn verhaal te doen.

5. Bij zijn brief van 16 februari 2006 stuurde de advocaat van verzoeker een schriftelijke verklaring mee van L. en S.

L. verklaart onder meer dat betrokken politieambtenaar T. hem niet heeft gevraagd naar het politiebureau te komen om zijn verklaring te ondertekenen. Ook heeft de politie hem niet gevraagd naar zijn telefoonnummer. Op 21 september 2004 is L. naar het politiebureau gegaan om zijn verklaring te lezen en te ondertekenen. De politieambtenaar die hem te woord stond zei hem dat hij van niets wist en dat L. een andere keer moest terugkomen. Er was op dat moment een staking bezig van de politie. L. schrijft dat hij nooit meer door de politie is benaderd om een verklaring af te leggen.

S. schrijft onder meer dat hij op aanraden van verzoeker op 19 september 2004 telefonisch contact heeft opgenomen met de politie om een getuigenverklaring af te leggen. Toen niemand hem te woord kon staan, heeft S. zijn gegevens achter gelaten. Hem werd gezegd dat hij naar het politiebureau moest komen om een verklaring af te leggen. Hij zou dezelfde dag worden teruggebeld voor een afspraak, maar dit is niet gebeurd, aldus S. Ook S. is op 21 september 2004 naar het politiebureau gegaan om een verklaring af te leggen. Hem werd eveneens meegedeeld dat men geen tijd had in verband met een staking van de politie.

Op 22 september 2004 is S. nogmaals naar het politiebureau gegaan, maar ook toen is hij na lang wachten onverrichter zake naar huis terug gegaan. De politie heeft geen contact meer met hem opgenomen om een verklaring af te leggen, aldus S.

6. De klachtencommissie schrijft in het advies van 9 augustus 2005 dat niet is vast te stellen of de getuigen L. en S. zich hebben gemeld op het politiebureau. De commissie adviseert de korpsbeheerder zich op dit punt te onthouden van een oordeel. De commissie merkt op dat van L. ter plaatse een verklaring is opgenomen door de politie, maar dat deze van ondergeschikt belang is, omdat deze niet is ondertekend.

De korpsbeheerder neemt het advies van de klachtencommissie over in zijn oordeel van 16 september 2005.

7. De korpsbeheerder acht dit onderdeel van de klacht van verzoeker niet gegrond in zijn standpunt van 8 februari 2006. De korpsbeheerder schrijft dat de klachtencommissie kennis heeft genomen van het complete dossier en dus ook van de schriftelijke getuigenverklaringen die de advocaat van verzoeker heeft ingebracht. Dat de getuigen niet in persoon zijn gehoord door de commissie doet hieraan niet af, aldus de korpsbeheerder. De commissie heeft kennis genomen van hetgeen de getuigen hebben verklaard en het zou geen toegevoegde waarde hebben deze getuigen in persoon te horen, volgens de korpsbeheerder.

8. In zijn reactie van 8 juni 2006 schrijft de advocaat van verzoeker dat de behandeling van de klacht van verzoeker onvolledig is geweest, doordat de getuigen L. en S. niet zijn gehoord. Tijdens de behandeling van de klacht zijn wel de betrokken politieambtenaren persoonlijk gehoord, maar niet de getuigen, aldus de advocaat van verzoeker. Voor de

waarheidsvinding was het van belang ook de getuigen L. en S. in persoon te horen, volgens de advocaat van verzoeker.

9. Betrokken politieambtenaren T. en G. hebben verklaard tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman dat tegen getuige L. was gezegd dat hij zijn verklaring kon komen ondertekenen op het politiebureau.

Beoordeling

10.1. Het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van hun handelingen de relevante informatie verwerven.

10.2. Het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving brengt mee dat de klachtencommissie van de politie bij het doen van onderzoek naar aanleiding van een klacht voldoende informatie verzamelt om te kunnen beoordelen of de gedraging waarover wordt geklaagd behoorlijk was of niet. Het staat de klachtencommissie in beginsel vrij te bepalen welk onderzoek zij verricht. Slechts wanneer de klachtencommissie niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten af te zien van een bepaalde onderzoekshandeling, is het nalaten daarvan als onjuist te kwalificeren. Aan de waarheidsvinding in het kader van een klachtenprocedure worden niet dezelfde eisen gesteld als in een strafprocedure.

11. Verzoeker heeft per brief van 16 februari 2005 de schriftelijke verklaringen van L. en S. toegestuurd aan de politie. Voorts beschikte de klachtencommissie reeds over de verklaringen die verzoeker tijdens zijn inverzekeringsstelling heeft afgelegd, over de aangifte, de verklaring van K., de verklaring die L. op straat had afgelegd en over diverse overige processen-verbaal en mutaties.

12. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de klachtencommissie gelet op de gegevens waarover deze beschikte, geen nader onderzoek hoefde te verrichten. L. had reeds op 18 september 2004 een verklaring afgelegd, welke - ondanks het feit dat L. de verklaring niet had ondertekend - kon worden gebruikt. L. hoefde derhalve niet nogmaals te worden verhoord. De klachtencommissie heeft niet gehandeld in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

IV. Ten aanzien van het niet ontvankelijk verklaren van verzoekers klacht over het niet volledig inzenden van het dossier naar het Openbaar Ministerie

Bevindingen

1.1. In zijn brief van 26 september 2005 aan de Nationale ombudsman, schrijft de advocaat van verzoeker dat een van de getuigen zich vlak nadat verzoeker in vrijheid was gesteld, heeft gemeld op het politiebureau. Op dat moment was het dossier ten aanzien van de zaak van verzoeker nog niet ingezonden naar het Openbaar Ministerie, aldus de advocaat van verzoeker. De advocaat van verzoeker is van mening dat nu de politie geen verklaringen van de getuigen L. en S. had opgenomen, de politie het strafdossier niet volledig heeft doorgezonden naar het Openbaar Ministerie. Tevens schrijft de advocaat van verzoeker dat niet bekend is wanneer de politie het dossier naar het Openbaar Ministerie heeft verzonden.

1.2. Verzoeker klaagt erover dat de klachtencommissie van de politie Hollands Midden zijn klacht over het niet volledig inzenden van het dossier, niet-ontvankelijk heeft verklaard.

2. In het advies van de klachtencommissie van 9 augustus 2005 komt naar voren dat alle bekende gegevens waren opgenomen en dat de getuigen die verzoeker naar voren heeft gebracht, na toezending van het dossier aan het Openbaar Ministerie zich bij het politiebureau hebben gemeld. De commissie acht de klacht niet-ontvankelijk, omdat de officier van justitie leider is van een strafrechtelijk onderzoek en dat de vraag of een dossier volledig is, dan ook aan de officier van justitie is en niet aan de politie.

De korpsbeheerder neemt het advies van de klachtencommissie over in zijn oordeel van 16 september 2005.

3. In zijn standpunt van 8 februari 2006 stelt de korpsbeheerder dat niet de klachtencommissie, maar de korpsbeheerder de klacht van verzoeker over het niet volledig inzenden van het dossier aan het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk heeft verklaard. De korpsbeheerder handhaaft zijn standpunt en verklaart de klacht op dit punt niet-ontvankelijk.

4. De advocaat van verzoeker herhaalt in zijn brief van 8 juni 2006 zijn standpunt dat het dossier niet volledig was, omdat er twee getuigenverklaringen ontbraken. Voorts schrijft hij dat het erom gaat dat de politie een dossier heeft doorgezonden aan het Openbaar Ministerie, terwijl de politie wist dat het dossier onvolledig was. De advocaat van verzoeker is van mening dat de politie de officier van justitie volledig dient te informeren en niet ad random bewijsmateriaal dient aan te leveren.

Beoordeling

5. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten.

6. De politie dient bij het doen van onderzoek naar aanleiding van een mishandeling, voldoende opsporingshandelingen te verrichten en zodoende voldoende informatie te

verzamelen om te kunnen oordelen of zich een vermoedelijk strafbaar feit heeft voorgedaan. Het staat de politie in beginsel vrij te bepalen welk onderzoek zij verricht. Slechts wanneer de politie niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten om af te zien van een bepaalde opsporingshandeling, is het nalaten daarvan als onjuist te kwalificeren.

De politie verricht onder toezicht van het Openbaar Ministerie onderzoek naar strafbare feiten. De wijze waarop de politie het onderzoek naar een strafbaar feit verricht, wordt mede bepaald door de prioriteiten die de politie heeft gesteld. Voorts heeft de politie, binnen de grenzen van de wet, een eigen verantwoordelijkheid en een eigen vrijheid bij de wijze waarop zij een dergelijk onderzoek verricht.

7. Hoewel de officier van justitie eindverantwoordelijk is voor het strafrechtelijk onderzoek in een zaak, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie een eigen verantwoordelijkheid heeft bij het inrichten van het opsporingsonderzoek en bij het verzamelen van informatie die nodig is voor het Openbaar Ministerie om af te wegen of er sprake is van een strafbaar feit. De korpsbeheerder had daarom verzoekers klacht over het doorsturen van een niet-volledig dossier aan het Openbaar Ministerie in behandeling moeten nemen. Door de klacht van verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren en verzoeker hierdoor de behandeling van zijn klacht te onthouden, heeft de korpsbeheerder gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

8. Overigens merkt de Nationale ombudsman het volgende op. Uit het klachtdossier is naar voren gekomen dat het dossier op 29 september 2004 aan het Openbaar Ministerie is doorgestuurd. Gezien het feit dat L. reeds een verklaring had afgelegd op 18 september 2004, verzoeker geen gegevens wilde verstrekken aan de politie over L. en S. en de advocaat van verzoeker de identiteit van S. pas bekend maakte nadat de politie het dossier had doorgestuurd aan het Openbaar Ministerie, had van de politie in redelijkheid niet kunnen worden verwacht dat zij L. en S. (nogmaals) hadden benaderd om een verklaring af te leggen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Hollands Midden is niet gegrond ten aanzien van:

- het boeien van verzoeker;
- het niet opnemen van de aangifte van verzoeker.

De klacht over de onderzochte gedraging van de klachtencommissie van het regionale politiekorps Hollands Midden is

niet gegrond ten aanzien van:

- het horen van getuigen door de klachtencommissie.

De klacht over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden is

gegrond ten aanzien van

- het niet-ontvankelijk verklaren van de klacht van verzoeker over het niet-volledig doorsturen van het dossier door de politie aan het Openbaar Ministerie, wegens schending van het vereiste van fair play.

Onderzoek

Op 26 september 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer O. te Katwijk, ingediend door de heer mr. J.W. Landman te Leiden, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Hollands Midden, de klachtencommissie van het regionale politiekorps Hollands Midden, en de beheerder van voormeld politie-korps.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden (de burgemeester van Leiden), respectievelijk voormelde klachtencommissie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd de klachtencommissie de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven.

De klachtencommissie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Den Haag over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

De hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen de beheerder van het regionale politiekorps Hollands Midden en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werd de betrokken politieambtenaren een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Noch de korpsbeheerder noch verzoekers gemachtigde gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Proces-verbaal van aangifte van K., opgemaakt op 18 september 2004, om 2.47 uur door politieambtenaar T.
2. Proces-verbaal van aanhouding van verzoeker, opgemaakt op 18 september 2004, om 2.20 uur, door politieambtenaren T. en E.
3. Proces-verbalen van verhoor van verzoeker, opgemaakt op 18 september 2004, om 9.01 uur en om 14.01 uur, door politieambtenaren L. en G.
4. Proces-verbaal van getuige L., opgemaakt op 18 september 2004, door politieambtenaar T.
5. Proces-verbaal van aangifte van verzoeker, opgemaakt op 19 september 2004, door politieambtenaar R.
6. Proces-verbaal van verhoor van K., opgemaakt op 30 september 2004, door politieambtenaar G.
7. Diverse mutaties, onder meer die van de melding van mishandeling en de komst van verzoeker aan het politiebureau op 20 september 2004.
8. Klachtbrief van de advocaat van verzoeker van 22 september 2004 aan de politie.
9. Diverse brieven van de advocaat van verzoeker aan de politie, onder meer van 30 september 2004, 14 oktober 2004, 15 oktober 2004 en 12 november 2004.
10. Brief van de politie aan verzoeker van 12 oktober 2004, waarin onder meer genoemd is dat het strafdossier van verzoeker op 29 september 2004 is doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie.
11. Brief van de advocaat van verzoeker aan de politie, van 16 februari 2005, met daar bijgevoegd de schriftelijke verklaringen van L. en S.
12. Verslag van de hoorzitting van de klachtencommissie van de politie Hollands Midden van 18 februari 2005 en van 11 maart 2005 en het advies van de klachtencommissie van 9 augustus 2005.

13. Oordeel van de korpsbeheerder van 16 september 2005.
14. Klachtbrief van de advocaat van verzoeker aan de Nationale ombudsman van 26 september 2005.
15. Openingsbrieven van de Nationale ombudsman van 15 december 2005.
16. Standpunt van de korpsbeheerder van 8 februari 2006 naar aanleiding van het onderzoek door de Nationale ombudsman.
17. Reactie van de advocaat van verzoeker van 8 juni 2006 op het standpunt van de korpsbeheerder.
18. Verslag van de verklaring die betrokken politieambtenaar T. op 25 juli 2006 telefonisch tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafvordering

1.1. Artikel 27, eerste lid

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

1.2. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een 'ernstig' vermoeden, maar eist wél dat het vermoeden van schuld (het 'gedaan hebben') moet steunen op feiten of omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten 'redelijk' dient te zijn, dat wil zeggen "niet enkel in de oogen van den opsporings-ambtenaar doch redelijk op zichzelf" (Memorie van Toelichting). Een redelijk vermoeden alleen op basis van subjectief inzicht is niet voldoende.

1.3. Artikel 163, eerste lid

"De aangifte van eenig strafbaar feit geschiedt mondeling dan wel schriftelijk bij den bevoegde ambtenaar, hetzij door den aangever in persoon, hetzij door een ander, daartoe door hem van eene bijzondere schriftelijke volmacht voorzien."

2. Wetboek van Strafrecht

Artikel 300

"1. Mishandeling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie."

3. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994)

4.1. In artikel 22, eerste lid van de Ambtsinstructie is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. De leden 2 en 3 van dit artikel luiden als volgt:

"2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

4.2. In artikel 22 van de Ambtsinstructie ligt aldus besloten dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de

mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen (bijvoorbeeld door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant), een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon moet worden gedacht aan het gedrag van de arrestant, mogelijke eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan voor moeilijkheden moest worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor betrokkene was aangehouden.

4.3. Artikel 23

"De ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien als bedoeld in artikel 22, eerste lid, meldt dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid."

5. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

6. Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."